

Данка Лајић Михајловић
Јелена Анђелковић Грашар

**ПОЛА ВЕКА
ХОМОЉСКИХ
МОТИВА
(1968-2017)**

МИРИС ЈОРГОВАНА У
ДОЛИНИ ЗЛАТОНОСНОГ ПЕКА

Општина Кучево
Центар за културу „Вељко Дугошевић“ Кучево

Данка Лајић Михајловић
Јелена Анђелковић Грашар

ПОЛА ВЕКА ХОМОЉСКИХ МОТИВА (1968-2017)

Мирис јоргована у долини златоносног Пека

Кучево - 2017.

Аутори:	др Данка Лајић Михајловић [©] др Јелена Анђелковић Грашар [©]
Наслов:	Пола века Хомољских мотива (1968-2017) Мирис јоргована у долини златоносног Пека
Издавач:	Општина Кучево Центар за културу „Вељко Дугошевић” Кучево [©]
За издавача:	Јасмина Благојевић, директор Центра за културу „Вељко Дугошевић” Кучево
Рецензенти:	др Јелена Јовановић, етномузиколог, Музиколошки институт САНУ др Мирослава Лукић Крстановић, етнолог и антрополог, Етнографски институт САНУ
Сарадници из Центра за културу „Вељко Дугошевић” Кучево:	Невенка Гордић Ташић Далиборка Михајловић Драган Ђорђевић
Лектор за српски језик:	Бранка Пражић
Лектор за влашки језик:	Габријела Јовановић Ковачевић
Фотографије:	Архив Центра за културу „Вељко Дугошевић” Кучево
Штампа:	Свен, Ниш
Тираж:	1600

► ПРЕДГОВОР

Писање монографије увек представља изазов и подухват који подразумева максимално лично и професионално ангажовање аутора. Рад на монографији посвећеној педесетогодишњици Смотре народног стваралаштва Хомољски мотиви у Кучеву ауторкама је донео, пре свега, изузетно задовољство због доприноса овој културној манифестацији. Сразмерна је, наравно, била одговорност у односу на „златни јубилеј“. Посебан изазов представљало је конципирање монографије. Наиме, иако као врста писаног дела подразумева научну вредност, често се срећу издања монографског профила, али искључиво прегледног карактера. Поврх тога, као професионалним истраживачима, ангажованим на научним пројектима, ближа нам је била идеја да свој допринос обележавању јубилеја Хомољских мотива обликујемо као студију која може да допринесе одрживом развоју Смотре. С друге стране, разумљива је потреба Центра за културу „Вељко Дугошевић“ да овакво издање буде и популарно, па је монографија конципирана тако да повезује примењену науку и јубилејски контекст.

Низ година непосредног праћења и активног учествовања у Мотивима у различитим улогама од стране ауторки за потребе монографије претворило се у искуства „инсајдера“, каква се у савременој хуманистици сматрају незамењивом „првом руком“. Комплементарност искустава, па и конкретних истраживачких позиција на овом задатку, испоставила се конструктивном на посебан начин. За успостављање коауторске сарадње драгоцене су биле размене личних сећања у вези са

Мотивима. Јелена се присетила, између осталог, учења играња на штулама у вртићу да би наступили на Хомољским мотивима, али и значења за њу контаката са људима који су посећивали изложбе њеног оца, Петра Анђелковића и актерима других „пропратних“ програма. Данка Мотиве везује за сарадњу са својим професором Драгославом Девићем, на чији позив је први пут била на Смотри још као студент етномузикологије, а онда низ година непосредно сарађивала као (ко)селектор програма и аутор главног концерта. Наравно, лична искуства односе се само на новији период историјата Мотива, али су она значајно усмерила и обраду извора, учинила је далеко плодотворнијом.

Основни корпус извора представљале су монографије објављиване поводом досадашњих јубилеја, поводом 10, 20, 30 и 40 година Хомољских мотива (ХМ I 1977; ХМ II 1987; ХМ III 1997; ХМ IV 2007). Важан фонд чини документација Смотре која се чува у Центру за културу „Вељко Дугошевић“ у Кучеву. Нажалост, та документација је сасвим неуједначена по обиму и квалитету: док за читав први период, до 1980. године, нема оваквих извора, па се реконструкција историјата заснивала само на публикованим монографијама и интервјуима, односно сећањима, у даљем току су смотре документоване неуједначено. Документарне изворе чине штампани материјали (програми), радни материјали (конферансе, белешке на маргинама), званични извештаји о Смотрама. Посебну врсту извора чиниле су личне професионалне белешке Данке Лајић Михајловић начињене на смотрама из

Поглавље Рецепција и сећања (Ј. Анђелковић Грашар) има за циљ да представи начине и степен прихватања Хомољски мотиви у ужој јавности, међу публиком која је посећивала Смотру, као и начине на које се радило на рецепцији у широј јавности. Да би се сазнало каква је рецепција Хомољских мотива у Кучеву данас, спроведена је анкета која је укључила 60 испитаника. Такође, од значаја су били интервјуи који су направљени са бившим директорима Центра за културу у Кучеву Војиславом Марјановићем и Миодрагом Надлачком. Поред њих, за писана сећања на Хомољске мотивиме били су замољени други чланови различитих сазива Организационог одбора и стручни сарадници Смотре, па се на крају овог поглавља налазе прилози оних који су одговорили на позив.

Закључно поглавље, Између носталгије и одговорног културног пословања, састоји се из два неформална дела. У првом је историјат манифестације сагледан у тродимензионалном систему, односу места, времена и значења фестивала, његове функције у локалној и националној култури. Други део се надовезује као суштинска аргументација процене значења, директно на локалном нивоу, али и као метафора значаја оваквих манифестација генерално. Назначавањем значаја Хомољских мотива за Кучевљане сугерише се човек као основна референца онога што се данас назива „одговорним пословањем” у култури.

У Прилогу је, како је поменуто, дат попис места и општина из којих су учесници долазили по смотрама. Такође, понуђен је преглед термина одржавања смотри. На крају је, уобичајено, попис коришћене литературе. Веома је важно нагласити да у овом издању, као компромис са јубилејским карактером, није потенцирано реферирање на иначе веома обимну научну литературу о културним политикама, утицају медија на формирање јавног мњења, фестивализацији, концепту наслеђа и његовом очувању и слично,

посебно ону на странима језицима, а која јесте део професионалних капацитета ауторки.

На крају, али не и најмање важно, желимо да захвалимо издавачу – Центру за културу „Вељко Дугошевић”, који нам је указао поверење, сарадницима из овог Центра, посебно Невенки Ташић, Далиборки Михајловић и Драгану Ђорђевићу, за помоћ око коришћења документације и координирање припреме монографије, саговорницима Војиславу Марјановићу, Миодрагу Надлачком, Петру Анђелковићу, Јасни Бјелудиновић Јергић и Богданки Ђурић за топла сећања и бројна појашњења, свима који су се с вољом присетили Хомољских мотива у писаној форми, као и свим сарадницима у анкети. За професионално-критичне и конструктивне коментаре захвалне смо рецензентима – др Јелени Јовановић, етномузикологу и др Мирослави Лукић Крстановић, етнологу и антропологу. Захваљујемо се, такође, Бранки Пражић и Габријели Јовановић Ковачевић за лекторску подршку.

Уочи великог јубилеја Смотре, напустио нас је Војислав Марјановић, један од утемељивача Хомољских мотива. Неизмерно нам је жао што није дочекао велики јубилеј и што није успео да допринесе овој монографији као почасни рецензент, како је било договорено. Са друге стране, осећамо велику захвалност јер смо имале ту срећу да са њиме разговарамо и чујемо сећања на Хомољске мотиве, не слутећи да ће бити последња. Овом монографијом свим организаторима и свим учесницима Хомољских мотива, који су допринели да ова манифестација превазиђе све изазове и остане место сусрета оних који се с љубављу и одговорно односе према духовним вредностима због наредних генерација, ауторке и издавачи изражавају посебну захвалност и поштовање.

Ауторке

последњих двадесетак година. Изузетно кратак рок који је био на располагању за прикупљање и обраду извора, те израду рукописа, разлог је што нису контактирани сараднички културни центри и њихове архиве. Добра околност у таквим условима је била да документација Центра обухвата и значајну колекцију исечака из штампе, а коришћени су и текстови о Мотивима публиковани у издањима Сабор народног стваралаштва Србије и Саборник (Културни центар у Тополи). Аудио и видео документација, на жалост, обухвата само поједине године. Оваква мрежа услова резултирала је компромисима и рационализовањем првобитних идеја и стандарда ауторки.

Монографија је конципирана тако да су почетна поглавља намењена широком читалачком кругу, као контекстуална слика и појединачни преглед свих педесет Смотри, док преостала доносе резултате анализирања манифестације, отварање појединих дискутабилних тема и указивање на могуће путеве даљег вођења и Хомољских мотива и аматерског стваралаштва и извођаштва.

Прво поглавље, Културни предео настанка Хомољских мотива (Ј. Анђелковић Грашар), садржи геокултурну слику Кучева и околине и преглед културне историје која је обликовала различите изразе народне уметности, касније представљане на Хомољским мотивима. Посебна пажња је посвећена околностима које су допринеле очувању традиционалне културе и уметности у њиховим примарним функцијама у животу људи овог краја, а онда и позитивног односа према манифестацији која се базира на високом вредновању духовног наслеђа.

У поглављу Педесет година Хомољских мотива (Д. Лајић Михајловић 1–20, 38–50; Ј. Анђелковић Грашар 21–37) дат је осврт на сваку Смотру појединачно у историјском следу. Обим прегледа је усклађен са условима издавача, а потом и расположивим информацијама, које су делимично диктирале и структуру прегледа. Због

тога су у вези са неким смотрама информације општег карактера, док су неке друге обрађене комплетније и са више појединости. Генерално, информативност расте са смотрама у новијем периоду, што је и важно с обзиром на то да су све раније већ обрађиване на мање-више прегледан начин. У циљу читљивости текста изостављена су навођења места из којих су учесници долазили и општина које су представљали, а ова врста података је дата у прегледном попису у Прилогу. Такође, изостала су поименична помињања чланова организационих и програмских одбора, као и имена људи награђиваних на неким такмичењима која су чинила „пропратне програме” Хомољских мотива, те чланова жирија који су их додељивали, пре свега услед спорадичности навођења ових података за поједине програме у примарним изворима. Веома је важно нагласити да није било могуће пренети ни све доступне појединости о извођачима и репертоарима, већ да су примењена различита узорковања којима се настојало илустровати што више квалитета и процеса у вези са Смотром. Датим изборима нисмо имале намеру да рангирамо, нити да фаворизујемо, а нарочито не да маргинализујемо било кога, појединачно или групно. Надамо се да ће ово принудно решење бити прихваћено се размечањем и поштовањем виших интереса у односу на појединачне, личне интересе.

Треће поглавље, Од културног догађаја до културне институције (Д. Лајић Михајловић), доноси разматрање развоја Хомољских мотива као културног догађаја који је трајањем и квалитетима постао фестивал-институција. Након описа општих друштвено-политичких прилика и културне климе у време када су Мотиви установљени, сагледан је историјат манифестације по програмским пресецима, обрађене су важне теме попут ефеката фестивализације, конкретних фактора, актера и начина преобликовања наслеђа и профилисања манифестације кроз избор и позиционирање главног и „пропратних” програма.

30. Смотра изворног народног стваралаштва Хомољски мотиви, 20. мај–1. јун 1997.	116
31. Смотра изворног народног стваралаштва Хомољски мотиви, 19–31. мај 1998.	119
32. Смотра изворног народног стваралаштва Хомољски мотиви, 23–28. август 1999.	122
33. Смотра изворног народног стваралаштва Хомољски мотиви, 22–27. мај 2000.	132
34. Смотра изворног народног стваралаштва Хомољски мотиви, 28. маја–2. јун 2001.	134
35. Смотра изворног народног стваралаштва Хомољски мотиви, 27. маја–1. јун 2002.	136
36. Смотра изворног народног стваралаштва Хомољски мотиви, 26–31. мај 2003.	138
37. Смотра изворног народног стваралаштва Хомољски мотиви, 24–29. мај 2004.	140
38. Смотра изворног народног стваралаштва Хомољски мотиви, 30. мај–4. јун 2005.	142
39. Смотра изворног народног стваралаштва Хомољски мотиви, 29. мај–4. јун 2006.	144
40. Смотра изворног народног стваралаштва Хомољски мотиви, 28. мај–3. јун 2007.	146
41. Смотра изворног народног стваралаштва Хомољски мотиви, 25–31. август 2008.	148
42. Смотра изворног народног стваралаштва Хомољски мотиви, 24–30. август 2009.	150
43. Смотра изворног народног стваралаштва Хомољски мотиви, 23–29. август 2010.	152
44. Смотра изворног народног стваралаштва Хомољски мотиви, 22–28. август 2011.	162
45. Смотра изворног народног стваралаштва Хомољски мотиви, 27. август–2. септембар 2012.	164
46. Смотра изворног народног стваралаштва Хомољски мотиви, 26–31. август 2013.	166
47. Смотра изворног народног стваралаштва Хомољски мотиви, 25–30. август 2014.	168
48. Смотра изворног народног стваралаштва Хомољски мотиви, 28–30. маја 2015.	170
49. Смотра изворног народног стваралаштва Хомољски мотиви, 8–11. јун 2016.	172
50. Смотра изворног народног стваралаштва Хомољски мотиви, 25. мај–3. јун 2017.	188
ОД КУЛТУРНОГ ДОГАЂАЈА ДО КУЛТУРНЕ ИНСТИТУЦИЈЕ	195
РЕЦЕПЦИЈА И СЕЋАЊА	215
СЕЋАЊА	229
ИЗМЕЂУ НОСТАЛГИЈЕ И ОДГОВОРНОГ КУЛТУРНОГ ПОСЛОВАЊА	241
ЛИТЕРАТУРА	249
ПОПИС МЕСТА ИЗ КОЈИХ СУ ДОЛАЗИЛИ УЧЕСНИЦИ	253
ПОПИС ТЕРМИНА ОДРЖАВАЊА ХОМОЉСКИХ МОТИВА	267
О АУТОРКАМА	268
ИЗВОДИ ИЗ РЕЦЕНЗИЈА МОНОГРАФИЈЕ	
ПОЛА ВЕКА ХОМОЉСКИХ МОТИВА (1968-2017). МИРИС ЈОРГОВАНА У ДОЛИНИ	
ЗЛАТОНОСНОГ ПЕКА	269

САДРЖАЈ

ПРЕДГОВОР	5
КУЛТУРНИ ПРЕДЕО НАСТАНКА ХОМОЉСКИХ МОТИВА	13
ПЕДЕСЕТ ГОДИНА ХОМОЉСКИХ МОТИВА	23
1. Смoтpa нaрoднoг ствaрaлaштвa истoчнe Србиje Хoмoљски мoтиви, 11. и 12. мaј 1968.	24
2. Смoтpa нaрoднoг ствaрaлaштвa истoчнe Србиje Хoмoљски мoтиви, 10. и 11. мaј 1969.	25
3. Смoтpa нaрoднoг ствaрaлaштвa истoчнe Србиje Хoмoљски мoтиви, 9. и 10. мaј 1970.	26
4. Смoтpa нaрoднoг ствaрaлaштвa истoчнe Србиje Хoмoљски мoтиви, 8. и 9. мaј 1971.	27
5. Смoтpa нaрoднoг ствaрaлaштвa истoчнe Србиje Хoмoљски мoтиви, 12–14. мaј 1972.	28
6. Смoтpa нaрoднoг ствaрaлaштвa истoчнe Србиje Хoмoљски мoтиви, 18–20. мaј 1973.	38
7. Смoтpa нaрoднoг ствaрaлaштвa истoчнe Србиje Хoмoљски мoтиви, 10–12. мaј 1974.	39
8. Смoтpa нaрoднoг ствaрaлaштвa истoчнe Србиje Хoмoљски мoтиви, 9–11. мaј 1975.	40
9. Смoтpa нaрoднoг ствaрaлaштвa истoчнe Србиje Хoмoљски мoтиви, 14–16. мaј 1976.	42
10. Смoтpa нaрoднoг ствaрaлaштвa истoчнe Србиje Хoмoљски мoтиви, 13–15. мaј 1977.	44
11. Смoтpa нaрoднoг ствaрaлaштвa истoчнe Србиje Хoмoљски мoтиви, 12–14. мaј 1978.	54
12. Смoтpa нaрoднoг ствaрaлaштвa истoчнe Србиje Хoмoљски мoтиви, 18–20. мaј 1979.	56
13. Смoтpa нaрoднoг ствaрaлaштвa Хoмoљски мoтиви, 29–31. aвгyст 1980.	58
14. Смoтpa нaрoднoг ствaрaлaштвa Хoмoљски мoтиви, 29–31. мaј 1981.	61
15. Смoтpa нaрoднoг ствaрaлaштвa Хoмoљски мoтиви, 28–30. мaј 1982.	63
16. Смoтpa нaрoднoг ствaрaлaштвa Хoмoљски мoтиви, 27–29. мaј 1983.	65
17. Смoтpa нaрoднoг ствaрaлaштвa Хoмoљски мoтиви, 25–27. мaј 1984.	67
18. Смoтpa извoрнoг нaрoднoг ствaрaлaштвa Хoмoљски мoтиви, 31. мaј–2. јyн 1985.	78
19. Смoтpa извoрнoг нaрoднoг ствaрaлaштвa Хoмoљски мoтиви, 30. мaј–1. јyн 1986.	80
20. Смoтpa извoрнoг нaрoднoг ствaрaлaштвa Хoмoљски мoтиви, 28–31. мaј 1987.	82
21. Смoтpa извoрнoг нaрoднoг ствaрaлaштвa Хoмoљски мoтиви, 27–29. мaј 1988.	84
22. Смoтpa извoрнoг нaрoднoг ствaрaлaштвa Хoмoљски мoтиви, 26–28. мaј 1989.	86
23. Смoтpa извoрнoг нaрoднoг ствaрaлaштвa Хoмoљски мoтиви, 25–27. мaј 1990.	94
24. Смoтpa извoрнoг нaрoднoг ствaрaлaштвa Хoмoљски мoтиви, 31. мaј–1. јyн 1991.	96
25. Смoтpa извoрнoг нaрoднoг ствaрaлaштвa Хoмoљски мoтиви, 8–14. јyн 1992.	98
26. Смoтpa извoрнoг нaрoднoг ствaрaлaштвa Хoмoљски мoтиви, 25–28. aвгyст 1993.	100
27. Смoтpa извoрнoг нaрoднoг ствaрaлaштвa Хoмoљски мoтиви, 26–28. мaј 1994.	102
28. Смoтpa извoрнoг нaрoднoг ствaрaлaштвa Хoмoљски мoтиви, 22–28. мaј 1995.	104
29. Смoтpa извoрнoг нaрoднoг ствaрaлaштвa Хoмoљски мoтиви, 16–25. мaј 1996.	106

CIP - Каталогизација у публикацији
Народна библиотека Србије, Београд

394.2(497.11)"1968/2017"
7.079(497.11)"1968/2017"

ЛАЈИЋ Михајловић, Данка, 1967-

Пола века Хомољских мотива : мирис јоргована у долини златоносног Пека
/ Данка Лајић Михајловић, Јелена Анђелковић Грашар. - Кучево : Центар за
културу "Вељко Дугошевић", 2017 (Ниш : Свен). - 272 стр. : фотогр. ; 24 см

Тираж 1.600. - О ауторкама: стр. 268.

ISBN 978-86-89189-11-7

1. Анђелковић Грашар, Јелена, 1981- [аутор]

а) Смотра изворног народног стваралаштва Хомољски мотиви (Кучево) -
1968-2017

COBISS.SR-ID 234326540